

‘Het hele leven is een paradox’

Rianne van Melik en Jamea Kofi van de Radboud Universiteit doen onderzoek naar openbare bibliotheken als sociale infrastructuur. In deze column bespreken ze om beurten hun belangrijkste bevindingen.

‘Samenlezen raakt mensen’, stelt de Culturele Apotheek op hun website. Tijdens de samenleesgroep in de bibliotheek waar ik meeloop heb ik dit kunnen meemaken. Met zeven anderen kwam ik samen om te lezen. Voor mij was het de eerste keer, de anderen waren het gewend om geraakt te worden. Er werd gelezen, geluisterd, gekletst en gelachen.

TEKST: JAMEA KOFI (JAMEA.KOFI@RU.NL), GEOGRAFIE, PLANOLOGIE & MILIEU (GPM) RADBOUD UNIVERSITEIT, NIJMEGEN. ZIE OOK [TRANSFORMINGLIBRARIES.NET](https://transforminglibraries.net)

‘Daar is ze weer’, zegt de medewerker als ze me ziet verschijnen op een zonnige marktdag. Om in de bibliotheek te komen wurmde ik me door de menigte op de drukke markt heen. We beginnen op tijd met het samenlezen. Alle vaste deelnemers zitten op hun vaste plek. We doen een voorstelrondje en het blijkt dat de meesten gepensioneerd zijn. De bibliotheekmedewerker heeft drie gedichten uitgeprint voor ons en legt uit dat iemand altijd de tekst voorleest, waarna ze een gesprek aangaan over de tekst. Het eerste gedicht gaat over een vrouw. Het enige waar we het over eens zijn en wat we kunnen constateren, is dat de vrouw niet vrolijk is en naar een verleden verlangt. Hoe dat verleden eruitzag weten we niet.

Dat eerste gedicht brengt een gesprek op gang dat gaat over leven en dood, en alles ertussenin. Ik word overvallen door de filosofische wending. Tegelijkertijd moet ik denken aan hoe de bibliotheek verandert van ‘boekenbieb’ naar ‘mensenbieb’. De samenleesgroep is een activiteit waarbij lezen centraal staat en waarbij het gesprek over de teksten de ontmoeting waardevol(ler) maakt. Eén van de deelnemers vertelt over de vele ‘bijna-ontmoetingen’ die we op straat hebben. Deze ‘bijna-ontmoetingen’ maken haar blij, vertelt ze. Die vriendelijkheid, al is die van korte duur, kan mensen het gevoel geven dat ze gezien worden. Een teken van je bestaan.

Het laatste gedicht is van Jules Deelder. Slechts drie zinnen, maar de lengte van de tekst zegt niets over de zwaarte. Deelder

concludeert, ‘alles blijft voorbijgaan’. Nadat ik de drie zinnen heb voorgelezen valt er een stilte. Een deelnemer begint en zegt dat dit lijkt op wat we tegenwoordig veel zeggen, ‘het is zoals het is’. Alleen wat is ‘het’, wanneer we onderworpen worden aan constante verandering? Ik zit tegenover drie gepensioneerden, die het met elkaar eens zijn dat er zo veel ouderen zijn die verlangen naar het verleden. ‘Het leven is een paradox’, zegt een andere deelnemer lachend. Deze constatering had ze gedaan tijdens de behandeling van de tweede tekst, maar de uitspraak blijft terugkomen. Alleen wat vergelijken we als we praten over paradoxen? We zien enkel verschillen en tegenstrijdigheden als iets in relatie tot iets en er moet een ander of iets anders zijn. Vergelijken we onszelf met onszelf, of vergelijken we onszelf met anderen om ons heen? We stellen vragen maar vinden geen antwoorden, en iedereen lijkt daar toch tevreden mee te zijn.

De bibliotheek biedt een plek voor ontmoetingen, die kunnen van korte duur zijn, ‘bijna-ontmoetingen’, die bezoekers toch een goed gevoel kunnen geven. De samenleesgroep is een voorbeeld van een langere ontmoeting, waar zelfs vriendschappen gevormd worden. Tijdens deze ontmoeting erkennen we verschillen en sluiten we overeenkomsten niet uit. Net zoals ‘het hele leven is een paradox’ lachend wordt geconstateerd, kunnen we verschillen en tegenstrijdigheden omarmen. Samenlezen blijkt meer dan lezen doordat het samen is, zoals een bibliotheek al lang meer is dan een plek om ‘slechts’ te lezen, juist door de ontmoetingen die er plaatsvinden.